

Del desig i la nostàlgia de llegir

Nadal és temps de llibres. Aquest és un temps d'oci, o de record de l'oci —per als que veuen reduïdes les llargues vacances escolars d'antany a dues jornades gastronòmiques excessives—, el cas és que el personal sol reservar per a aquests dies el títol que fa goig de llegir i que ha hagut d'esperar a la prestatgeria durant mesos, l'obra d'alè esforçat que exigeix lectura atenta i calma o la llampant novetat d'aparador que, ajudada per l'ímpetu magnànimament adquisitiu d'aquestes festes, ha fet entrada a casa sense que se sàpiga massa bé per què. D'altra banda, un llibre és un regal plausible.

El fenomen és de fàcil constatació. N'hi ha prou d'observar el tràfec inusual de les llibreries o prendre nota de l'allau d'ofertes que les bateries editorials malden per llançar abans, com a mínim, del dia de nadal. Sens dubte, tenen bones raons per saturar així el mercat. La gent llegeix, o vol llegir, al Nadal. No tant com caldria, diuen, això sí, a l'uníson, escriptors, llibreters i editors, emparats en eficients estadístiques europees, però més, almenys, que a la resta de l'any. Ara bé, ¿què llegeix el nostre públic? ¿I què llegeixen els nostres artistes, crítics, pensadors, homes públics, els organitzadors del nostre esplai? Ara és un bon moment per saber-ho.

Cal suposar, de bestreta, al nostre estament cultivat un coneixement de les principals idees i de les ficcions més fascinants que corren avui pel món imprès, que és una considerable part del món. Però aquest confiat partit pres és massa ample i vague per informar-nos d'alguna cosa. Per saber de què van, ara i ací, quina és la moda entre els creadors de modes, una bona manera és preguntar-los-ho.

Com que l'exhaustivitat és un vici de luxe, hem optat per una mostra variada de representants de la nostra cultura, exclosos, per principi, els escriptors professionals. Trobarem millor les seues lectures dins els seus llibres. Són ingredients de cuina, secret de sumari, matèria de tesines posteriors, no d'enquestes prèvies. D'altres exclusions han estat fortuïtes. Els nostres VIPs són tan correus com el que més, i és més fàcil trobar-los a

Si el Nadal és el temps de les grans ofertes editorials i de les compres massives de llibres és un bon moment per preguntar a les nostres elits quins són els llibres que llegeixen, quina és ara la moda, entre els creadors de les modes.

Enric Sòria/Jesús Prats

París o a Istanbul que a casa. Darrere una enquesta hi ha sempre una antologia subjacent de contestadors automàtics. L'atzar, doncs, hi impera.

Els hem preguntat pels llibres que pensen llegir ara mateix i què és el que voldrien rellegir, si poguessen, tot per entreveure-hi, també, quina és la literatura que, més enllà de modes, els mou.

Els resultats són ben estimulants, tret d'alguna alerta. La nostra elit està perfectament *à la page* en literatura internacional, té uns gustos àmpliament diversificats en gèneres i en tons, la competència de l'altra llengua habitualment present en el nostre

Dalt, Mariví Abad i Toni Miró. Baix, Dom Cassià Just i Francesc Jarque.

mercat no és esclafadora i hi ha un bon maneig dels clàssics. De Mc Inerney a la Duras i del Mahabharata a Nabòkov.

Contrasta amb això l'absència quasi general d'escriptors catalans en actiu a l'hora de les preferències. I no és per ignorància, els nostres clàssics hi són prou esmentats, sobretot la narrativa aventurera del Tirant. Les conclusions, és clar, són lliures, però sembla que en l'amor entre els nostres escriptors i el seu públic normal no tot són flors i violes.

Entre la gent dels gremis que voregen la literatura, o que s'hi endinsen, hi ha la tendència a usar el llibre com a eina de treball, i és ben lògic. El plaer pur de la lectura es recorda, això sí, amb arcàdica enyorança. Així, entre els teatres, **Manolo Molins** pensa llegir-se el *Mahabharata* (àrdua empresa) i també estudiar el teatre de

Marguerite Yourcenar. Alguna cosa trama el Manolo, no hi ha dubte. Ja sense raons estrictament professionals voldria llegir *Rocabruna, el bandoler* de Pou i Pagès, un llibre i un tema que sempre l'han interessat, i alguna novel·leta de Columna, per desembarfar. Entre els llibres que s'estimaria rellegir, Manolo Molins aposta per la gran literatura, *El Tirant, El Quixot, l'Ulisses* de Joyce, Shakespeare i Marlowe sempre. Grossa artilleria. També m'abelliria de llegir *Fortuny*, de Gimferrer, la vaig llegir fa temps i me n'ha quedat molt bon record».

Ximo Vidal, enmig del tràfec de la Vicenteta està traduint ni més ni menys que *Peter Pan* i, doncs, això. Per allò de variar ho combina amb la lectura de *Dràcula*, el clàssic de Bram Stoker. «Quant a rellegir, m'agradaria tornar a fer-me *Les mil i una nits* de cap a peus, amb això ja en tinc prou». Tota una enciclopèdia de la Mediterrània que ens estimem.

Trobem **Teresa Lozano**, nadalenca, a sa casa, a València, aprofitant uns dies de descans per llegir-se, per fi, *Les memòries d'Adrià* de la Yourcenar. En acabar, espera *Lucrecia*, drama divuitesc del menorquí Joan Ramis. Per rellegir, Von Kleist, el fascinant suïcida alemany. *La Pentesilea, El cànter trençat*, i algunes bones comèdies.

Carles Mira va enfaenat aquests dies llegint textos islàmics amb vistes a algun projecte que no vol concre-

tar-nos perquè això du mala sort. Ara mateix llegeix *A través de l'Islam*, vastíssim llibre de viatges d'Ibn Battuta i el *Viage por Marruecos, Trípoli, Grecia y Egipto* del català, malgrat el camuflatge, Ali Bey. D'altra banda, «Jo rellegesc el *Tirant lo Blanc* cada dos o tres anys perquè hi trobe les referències culturals essencials del meu país, a part que, com a novel·la, és deliciosa».

L'escola catalana de pensament ha donat crítics tan ponderats com **Jaume Lorés**, qui, aquest Nadal, pensa complementar una lectura atenta de la *Bíblia* —després de tot, el Llibre— amb la darrera publicació de Núria Pompeia. «Si realment disposés de tot el temps del món, el que m'agradaria és rellegir la filosofia grega i la il·lustració alemanya». De la claredat dels mestres a la penombra enlluernada

dels deixebles. De Fídiades a Winckelmann, com si diguéssim.

Xavier Rubert de Ventós, filòsof i eurodiputat defensor de la llengua està llegint, coherent amb el seu tarannà, els *Assaigs* de Montaigne. Un nadal, per tant, de gaudi i aquiescència. Si Lorés s'endinsa en la Bíblia, el seu amic Rubert es proposa rellegir Homer. Això és començar pel començament, un programa, si més no, fonamentat.

Ibáñez Escofet, un dels millors estils del periodisme català, ens confessa que en aquests dies és quan més treballa i, clar, quan té menys temps per llegir. De tota manera, porta entre mans *El cavaller de la fortuna* del mahonès Pau Faner i desitja tenir un moment de mandra per llegir alguna bona novel·la de lladres i serenos. Ara n'hi ha un toll a l'abast de la mà. «*Les aventures del club Pickwick*, en la magnífica traducció de Carner, és un llibre que he llegit més de tres vegades i que espere, per descomptat, tornar a llegir».

Sebastià Serrano, que es dedica a actualitzar la lingüística catalana —activitat ben meritòria— pensa llegir-se aquest nadal *Wilt* de Tom Sharpe i, entre els de casa, rellegir *Calabruix* de Vicent Salvador i coses de lògica matemàtica i de lingüística. «Com aquest nadal passaré uns dies a València, aprofitaré també per veure el que hi ha, que em fa bastant il·lusió», curiositat que l'honora. La seua relectura preferida, i constant, és Wittgenstein, l'analític vienès.

Entre la gent de les arts plàstiques també hi ha la tirada a emprar el llibre, sobretot, com a ferrament. Així, el fotògraf **Francesc Jarque** ens confessa que, per imperatiu de temps i d'especialització sol freqüentar únicament llibres sobre la imatge, tècnics, etc. «I més ara, que he d'acabar un treball que ja hauria d'estar a punt d'anar a impremta».

Evarist Navarro, escultor que justament ara acaba d'inaugurar una exposició a la Galeria Charpa de València, en canvi, està decididament per la poesia, Pessoa, en concret. Els gustos d'Evarist s'estenen també per Balzac —*La comèdia humana*, el seu llibre a rellegir— i la literatura oriental, de la poesia evanescent al *Tao-te-king*.

Charpa, la galerista més transmoderna dels Països, a més dels inevitables llibres de pintura, catàlegs, etc., es torba amb *Las conversaciones con Truman Capote* —«no té desperdici, xiquet»— i el *Diario de una maligna*

Guillermina Motta i Manolo Molins, filòsofia i clàssics.

—«a veure si m'ensenyé que bona falta em fa». «De llibres que rellegiria, així, de sobte, me'n vénen al cap dos que em van agradar moltíssim: *Apariencia desnuda*, d'Octavio Paz i *El nom de la rosa* de l'Umberto Eco».

Sento, conegut tebeista, és un amant de l'aventura en tots els gèneres, des de *Colmillo blanco* de London fins a *El viaje al miedo* d'Ambler, passant per *La vida d'Estebanillo González*.

El pintor **Antoni Miró** té una pila de catàlegs damunt la taula per a Nadal. Té esperances, però, de poder rellegir *El quadern gris* de Pla un dia d'aquests. Això sempre s'agraeix.

Guillermina Motta, una de les veus més encantadores que es puga pensar, fins i tot per telèfon, ha triat passar un Nadal declaradament filosòfic. Jutgen, si no, vostès mateixos: *Antropologia filosòfica contemporània*, de Juan David García Bacca, *L'últim testimoni d'Oscar Wilde*, d'un tal Peter O'Troy, llibre que li acaben de recomanar i *La nit de la veritat* d'Albert Camus. Qui ho havia de dir. D'altra banda «m'agradaria rellegir *La por a la llibertat* d'Erich Fromm, el vaig llegir de ben joveneta, abans de posarme a cantar i crec que la seua manera d'entendre l'ètica em va influir molt. Darrerament, també m'agradà molt *El amor en los tiempos del cólera* de García Márquez».

Manuel Galduf, director d'orquestra, llegeix Borges aquests dies. La *Nueva antología pesonal* i *El libro de los seres imaginarios*, combinats, possibilitat que hauria complagut el màgic argentí, amb el *Tirant lo blanc*

—que, ja ho estem comprovant, no és només un best-seller a Amèrica— en l'edició facsímil. Pel seu valor literari i perquè d'alguna manera l'encaminà cap al que ara és la seua professió, té un deute de gratitud amb *L'estil i la idea* d'Arnold Schoenberg que paga, ben de grat, amb constants relectures.

El deliri mexicà de Malcolm Lowry, *Sota el volcà*, és el llibre que voldria rellegir intensament **Vicent Gràcia**, un dels joves i bons dissenyadors d'aquest país. Ara per ara, va fent amb *Coto vedado* i *Historia de un funámbulo*, que també tenen el seu suc.

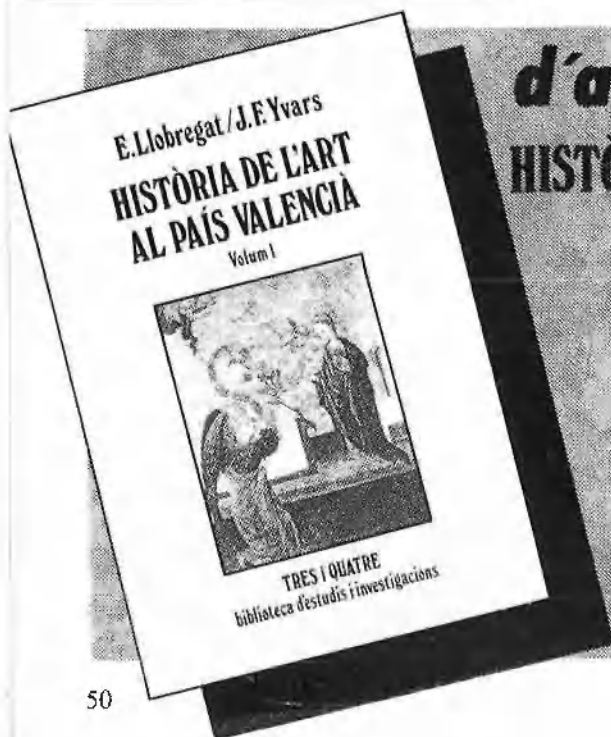
Amadeu Fabregat, múltiple, no té pèls a la llengua, com sempre i perquè pot. «A mi, el que m'agrada és llegir narrativa i amb els narradors en català no sé què em passa que no m'acaben d'interessar. Ara, com estan traduïnt molts llibres que m'agraden, aquests sí: «Estic llegint *Parla memòria*, de Nabókov, i he acabat *La llengua salvada* de Canetti, que és un llibre meravellós absolutament i tinc preparat *Nits de neó* que va de Nova York i supose que m'agradarà. Si els escriptors en català no es fan internacionals ja va bé que traduesquen els escriptors internacionals al català». Anote i transcriu.

«Ara em rellegiria *Helada* o *El nebot de Wittgenstein*, de Thomas Bernhard, que és un escriptor que m'agafa i no em deixa. A veure si el tradueixen més. També rellegiria la *Muerte de Ricardo Reis*, que és un llibre que explica millor Pessoa que Pessoa mateix».

Un polític que no es parapeta darrere d'un bosc de reunions, extensions, veus de secretàries, **Paco Candela**, qui, amb tots els trencaclosques que té, contesta de seguida: «Un llibre que no he pogut llegir i que pense recuperar aquest nadal és *La crítica de la nació pura*, de Quico Mira. M'agradaria poder tornar a llegir el *Tirant* —un altre— si tingues temps. Llegint-lo m'ho vaig passar bé de veure».

El cardenal **Enrique i Tarancón** llegeix aquests dies, a la seua vila nadiua de Borriana els dos volums de *Praxis cristiana*, obra que tracta dels principis morals i la seua aplicació en els temps actuals. El cardenal bé que voldria rellegir molts llibres que l'han influït, començant per la *Bíblia*. A banda dels de temàtica religiosa, ens confessa el seu interès per l'obra de Tirso de Molina, que, d'altra banda, també era sacerdot.

Dom Cassià Just, abat de Montserrat, llegeix ara *El nacimiento del Mesías* de Raymond Rowan i té damunt la taula el recentíssim *Catalunya sota les bombes*. Si tingués temps, li agradaria llegir en aquests dies *L'estel de Nadal* de Sagarra. Un títol i un autor que demostren, ells sols, el profund coneixement de la nostra literatura que té l'abat montserratí. «M'agradaria poder rellegir els nostres clàssics, els enyoro molt... Maragall, el poeta i el gran pensador que fou, la gent de la Renaixença, que tenia tanta esperança i tant de coratge, qualitats que ara, en unes altres circumstàncies, segueixen fent-nos molta falta». □

d'aparició imminent!

HISTÒRIA DE L'ART AL PAÍS VALENCIÀ • Volum I

Dirigida per Enric A. Llobregat i J. F. Yvars
Biblioteca d'Estudis i Investigacions, 10

El primer volum, d'una sèrie de tres, de la primera història de l'art al País Valencià que es realitza d'una manera exhaustiva, científica i amena, dirigida tant als especialistes com al gran públic. 400 pàgines. Més de 80 il·lustracions.

Primer volum: De la prehistòria fins el gòtic

Segon volum: Del segle XVI al XVIII

Tercer volum: Segles XIX i XX

Editorial 3i4 · Moratín, 15 — 46001 València